2017-221

Archeologienota Zottegem Ballingsweg 10

Programma van maatregelen

Bert ACKE, Maarten BRACKE en Bart BOT

19-12-2017

1. Gemotiveerd advies

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een stedenbouwkundige vergunning te Zottegem Ballingsweg 10, waarbij de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

Het projectgebied bevindt zich te Zottegem. De stad ligt in het zuiden van de provincie Oost-Vlaanderen in de Vlaamse Ardennen. Het plangebied ligt aan de westelijke zijde van de Ballingsweg. Net ten zuidoosten van het plangebied loopt de Molenbeek en iets verder naar het oosten de Wassenhovebeek. Het plangebied ligt circa 2km ten noordoosten van het centrum van Zottegem. Het perceel waarop de aanvraag betrekking heeft kan terug gevonden worden onder Zottegem, Afdeling 4, Sectie A, perceelnr. 710c.

De initiatiefnemer plant de uitbreiding van het reeds bestaande bedrijfsgebouw. Concreet gaat het om de uitbreiding van de productie, een magazijn en een oprit. Het nieuwe bedrijfsgebouw zal een oppervlakte van 5976m^2 hebben. Een deel van de huidige bebouwing zal worden afgebroken (484,7m^2) en zal plaats maken voor een uitbreiding van het waterzuiveringsgebouw (56,52m^2) en een silo-installatie (90,26m^2). Op het oostelijke deel van het plangebied wordt een betonverharding aangelegd (3258m^2) ten behoeve van oprit. Deze oprit zal dalen met 5% richting de Ballingsweg. In het noorden van het plangebied wordt een brandweg aangelegd in steenslag.

De geplande werken hebben een nefaste impact in de bodem over praktisch het volledige plangebied (8750m^2). Enkel ter hoogte van de af te breken bebouwing wordt geen impact van de werken meer verwacht aangezien hier de ondergrond met grote waarschijnlijkheid reeds verstoord is. Het nieuwe industriegebouw wordt op diepe palen gefundeerd. Ook de aanleg van de betonverharding in het oosten van het plangebied zal gepaard gaan met diepgaande graafwerken. Het niveau van deze verharding daalt richting de Ballingsweg met 5% (dieptes van -1,15m ten opzichte van het maaiveld). Ook worden keerelementen (diepte van -2,5m t.o.v. maaiveld) voorzien ter hoogte van de Ballingsweg. Ook de aanleg van de brandweg in steenslag zal gepaard gaan met een afgraving van de bouwvoor.

Gezien de oppervlakte van het terrein, de geplande werken en de hoge potentiële archeologische waarde is een verder vooronderzoek in de vorm van proefsleuven noodzakelijk over het een deel van het plangebied.

Het uitgevoerde bureauonderzoek is volledig waarbij alle relevante en beschikbare bronnen teruggevonden werden en geraadpleegd. Op basis van het verslag van resultaten van het bureauonderzoek kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site echter niet gestaafd worden. Daarom is voor het volledige projectgebied dat verstoord zal worden noodzakelijk om een verder vooronderzoek uit te voeren in uitgesteld traject. Het geselecteerde gebied komt overeen met een deel van het plangebied en is 8750m² groot. Er wordt geopteerd om vooronderzoek uit te voeren in de vorm van proefsleuven. Deze techniek is volgens een kosten-batenanalyse de beste optie om alle archeologische informatie te verzamelen. Andere vooronderzoeken (geofysisch,

boringen, oppervlakteprospecties en metaaldetectie) zijn niet zinvol en dienen bijgevolg niet uitgevoerd te worden.

De geplande werken worden pas uitgevoerd na het bekomen van de nodige vergunningen. Om deze reden wordt het verder vooronderzoek uitgevoerd volgens een uitgesteld traject, aangezien het nu niet zinvol is om kosten te maken als nog niet geweten is of de werken daadwerkelijk zullen doorgaan.

2. Administratieve gegevens en afbakening

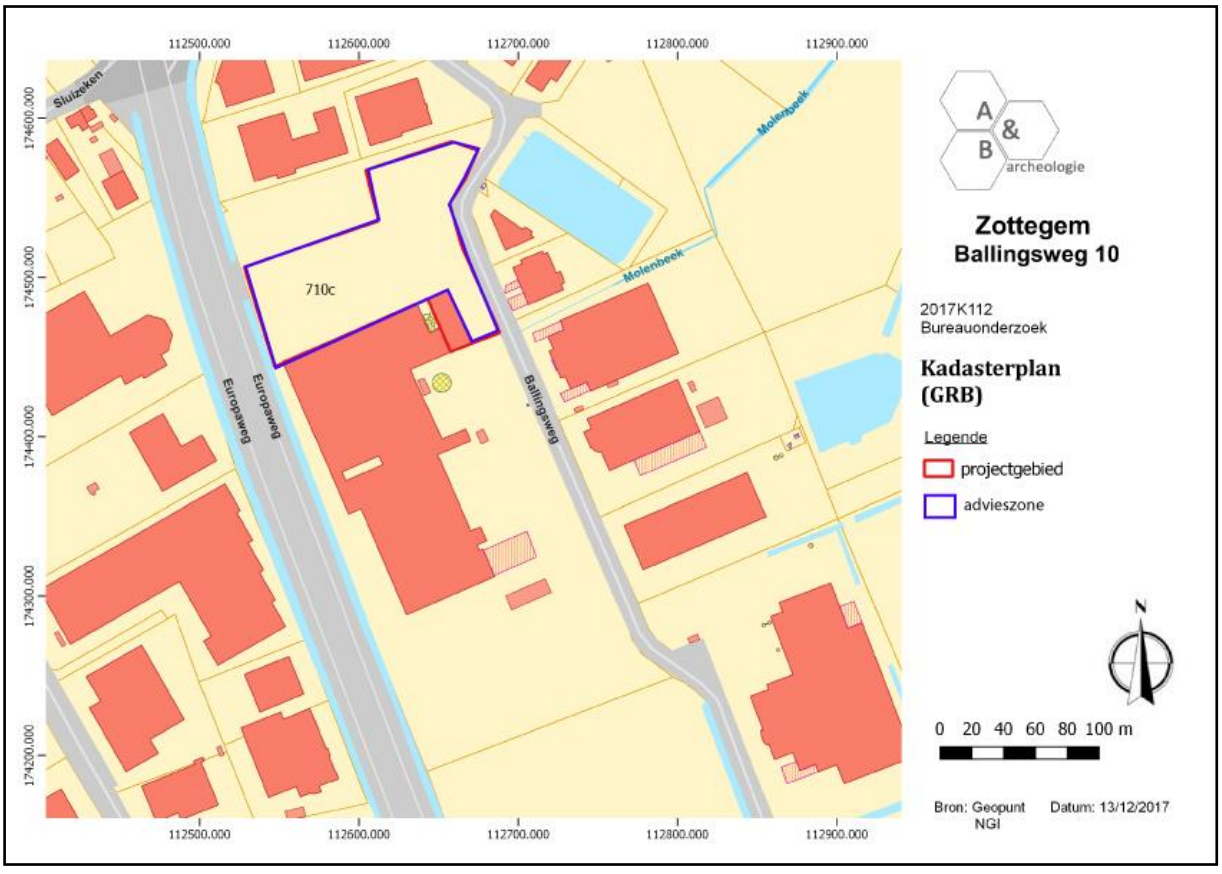
Locatiegegevens: Oost-Vlaanderen, Zottegem, Ballingsweg 10

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: X_{max} X_{min}; Y_{max} Y_{min}: 112688 112518 ; 174587 174454

Kadastergegevens: Zottegem, Afdeling 4, Sectie A, perceelnr. 710c

De totale site heeft een oppervlakte van ongeveer 9234m². Op basis van de impact van de werkzaamheden dient over een deel van het terrein (8750m²) verder vooronderzoek te gebeuren door middel van proefsleuven. De zone van het bestaande gebouw, ca. 485m², is danig verstoord waardoor hier geen archeologisch erfgoed meer te verwachten valt.

De geplande werken worden pas uitgevoerd na het bekomen van de nodige vergunningen. Om deze reden wordt het verder vooronderzoek uitgevoerd volgens een uitgesteld traject, aangezien het nu niet zinvol is om kosten te maken als nog niet geweten is of de werken daadwerkelijk zullen doorgaan.

Figuur 1 Uitsnede uit het kadasterplan met aanduiding van het projectgebied en de adviezone (bron: geopunt.be).

3. Vraagstelling

Het doel van het onderzoek is om te achterhalen of er op het terrein één of meerdere archeologische sites aanwezig zijn en te bepalen welke maatregelen dienen te worden genomen voorafgaand aan de verdere ontwikkeling van het projectgebied. Daarnaast kan ook de verstoringsgraad in kaart gebracht worden. Hieronder worden enkele specifieke, niet limitatieve, onderzoeksvragen weergegeven.

- Zijn er archeologische sporen aanwezig? Welke spoorcategorieën komen voor?
- Wat is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren en behoren ze tot één of meerdere periodes?
- Kunnen sporen in verband gebracht worden met de nabijgelegen opgravingen? Sporen uit de vroege of volle middeleeuwen?
- Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten of aanwijzingen voor andere functionele eigenschappen?
- Wat is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?
- Kan een archeologische site uitgesloten worden?
- Wat is de graad van verstoring binnen het plangebied?

4. Plan van aanpak (onderzoeksstrategie, -methode en –technieken)

Uit het verslag van resultaten kwam naar voor dat verder vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven de meest aangewezen methode is om deze site te onderzoeken. De afbakening van het onderzoeksgebied is te vinden op figuur 2. De voorziene onderzoeksmethode moet niet uitgevoerd worden indien de geplande werken alsnog niet zullen plaatsvinden.

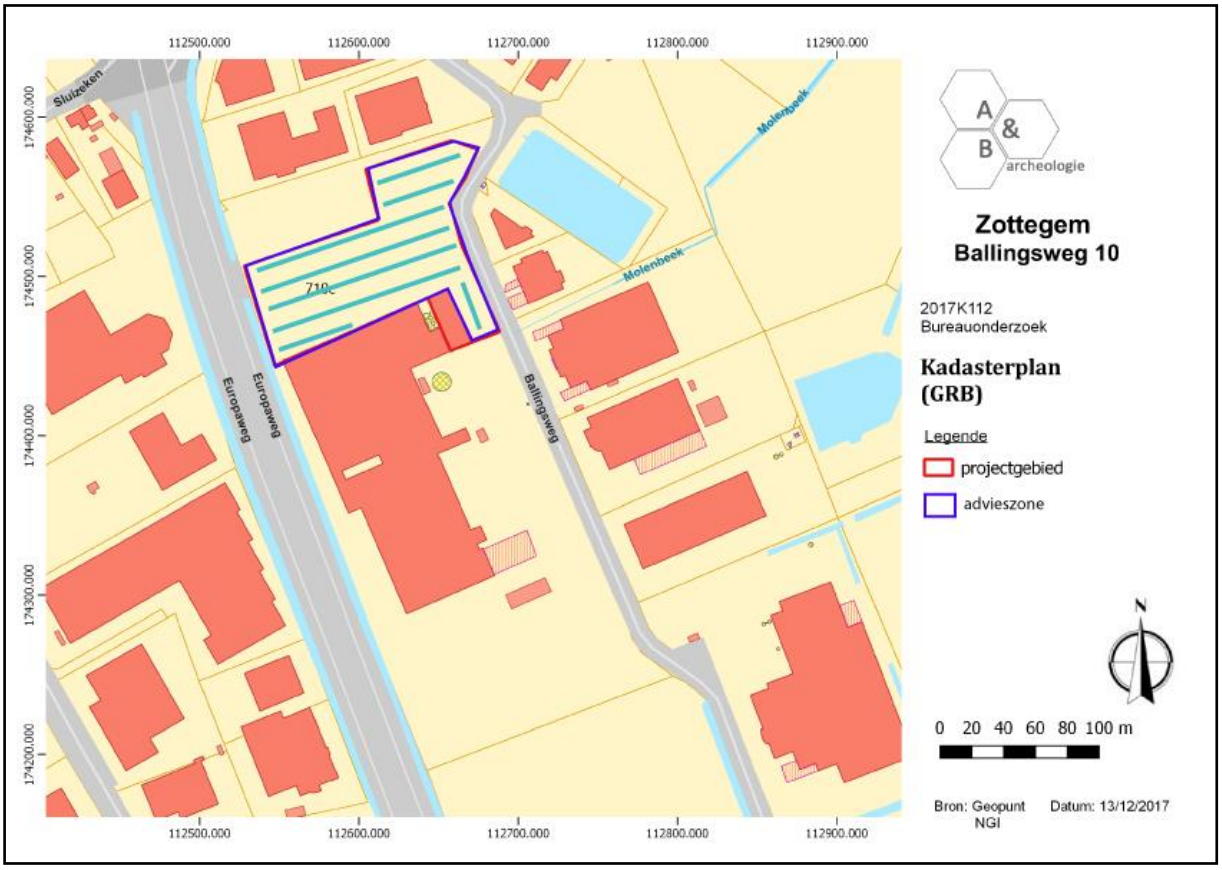
De werken starten met de afbraak van het gebouw binnen het plangebied tot op het niveau van het maaiveld. Ook de bomen worden gerooid tot het niveau van het maaiveld.

Teneinde na te gaan of er archeologisch relevante grondsporen aanwezig zijn binnen het onderzoeksgebied, moet worden gebruik gemaakt van de inplanting van parallelle ononderbroken proefsleuven in het onderzoeksgebied. Bij de inplanting bedraagt de afstand tussen de proefsleuven minimum 12m en maximum 15m (van middenpunt tot middenpunt). Voor de uitgraving wordt gebruik gemaakt van een niet-getande graafbak. De sleuven zijn 1,80 tot 2m breed en NO-ZW (7 in totaal) en NW-ZO (1 sleuf) georiënteerd. In dit geval zullen 8 sleuven aangelegd worden. Daarnaast worden extra volg-, dwarssleuven of kijkvensters aangelegd om beter inzicht te krijgen in de aard van de aangetroffen archeologische sporen. Een sleuf wordt haaks op de Molenbeek aangelegd.

Er wordt 10%, oftewel ca. 875m², van de onderzoekbare oppervlakte opengelegd door middel van sleuven en 2,5%, oftewel ca. 175m², door middel van volg-, dwarssleuven of kijkvensters. Op die manier is er een maximale info voor een minimale kost. Het sleuvenplan werd op die manier opgesteld dat de nieuwbouwwoningen worden vermeden.

De grond wordt gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. Het dichten gebeurt op zo'n manier dat de originele bodemopbouw opnieuw bekomen wordt en dat de draagkracht van de bodem minstens gelijk is aan de draagkracht voorafgaand de start van het veldwerk. Indien nodig worden kwetsbare sporen (bv. urnengraven) afgedekt met waterdoorlatende doek.

Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage van de hierboven beschreven methodes dienen te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling gefundeerd kan beantwoord worden.

Figuur 2 Projectie van de sleuven op het kadasterplan en de bouwplannen (bron: geopunt.be en initiatiefnemer).

5. Gewenste competenties

- Het team moet bestaan uit minstens 1 archeoloog met minstens 100 werkdagen ervaring met onderzoek op leemgronden.
- Het team moet bestaan uit minstens 2 archeologen met minstens 40 werkdagen veldervaring met proefsleuvenonderzoek in leemgronden.

6. Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er zijn geen voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk.